

Miljø på arbejde

Sådan gør du din bedrift til en sikker, effektiv og attraktiv arbejdsplads

Det Europæiske Fællesskab og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Landbrug & Fødevarer

Arbejdsmiljø

At skabe et godt arbejdsmiljø er helt centralt, når det handler om samfundsansvar i landbruget. Men hvad betyder det i praksis? Og hvordan kan det komme både samfundet, dine medarbejdere og dig selv til gode?

Denne brochure giver nogle helt konkrete bud på, hvordan arbejdsmiljøet kan forbedres på din bedrift.

Som leder er det dit ansvar at sørge for, at tiltagene bliver ført ud i livet!

Der er penge at spare og mulighed for at forbedre og effektivisere arbejdspladsen ved at gøre en ekstra indsats for at forbedre arbejdsmiljøet på din bedrift. På disse områder er det let at høste fordele:

- 1: Den **sikre** arbejdsplads
- 2: Den **systematiske** arbejdsplads
- 3: Den **attraktive** arbejdsplads

De tre områder hænger naturligvis sammen, og du vil derfor skulle arbejde med flere områder samtidig for at sikre en udvikling, der gør din bedrift mere attraktiv som arbejdsplads i fremtiden. En attraktiv arbejdsplads forudsætter for eksempel, at sikkerheden er i orden.

At gøre landbruget til en attraktiv arbejdsplads er en af de store udfordringer for erhvervet. Landbruget har i en årrække haft svært ved både at få fat i og holde fast på kvalificerede danske unge, og det har været nødvendigt at rekruttere udefra. Derfor er der i dag mange udenlandske medarbejdere og praktikanter ansat. Samtidig er der tradition for at give unge med sociale og faglige vanskeligheder mulighed for at prøve kræfter med landbruget.

De mange arbejdsulykker i landbruget er en anden udfordring. Antallet af både arbejdsulykker og -skader har ligget konstant i en årrække, og ulykker i landbruget er stadig alvorligere end i andre erhverv. Det er i alles interesse at prøve at løse problemet.

Den sikre arbejdsplads

Landbruget er en farlig arbejdsplads. Det siger statistikken.

Landbruget har procentvis flere arbejdsulykker end andre erhverv, og antallet af ulykker er ikke faldet de seneste 10 år.

Ulykkerne

Ulykkerne sker hyppigst ved håndtering af dyr, kørsel og færdsel med redskaber. Derudover har støj og støv stor indvirkning på arbejdsmiljøet.

Der arbejdes hele tiden med at forbedre sikkerheden, og der er bl.a. udarbejdet en sikkerhedshåndbog for landbrug og maskinstationer. Se barjordtilbord.dk.

Hvert år kræver ca. 3000 ulykker skadestuebehandling, heraf ender 8 pct. med indlæggelse. Desværre ligger landbruget også højt når det gælder dødsulykker, sammenlignet med andre erhverv.

Denne udvikling bør ændres, og det kræver din aktive medvirken til at forebygge arbejdsulykker.

Hvorfor sker ulykkerne?

Erfaringen viser, at ingen ulykker er tilfældige. Ulykker sker, når opmærksomheden svigter, når man har for travlt, eller når flere sikkerhedsregler er overtrådt på samme tid.

Sikkert arbejdsmiljø uden skader er et fælles ansvar, og det skal være kendt og accepteret af alle på bedriften.

Hvad koster en ulykke?

Arbejdsulykker er dyre; både i direkte og menneskelige omkostninger. Dermed er der mange penge og lidelser at spare ved at mindske antallet af ulykker.

Hvordan undgår man ulykker?

Analyse af uheld og farlige situationer og en aktiv brug af Arbejdspladsvurderingen er vigtige redskaber for at højne sikkerheden på arbejdspladsen. Derudover har du som leder en vigtig rolle i at få sikkerheden sat på dagsordenen på din bedrift - og få ord omsat til handling. Når ledelsen i det daglige taler med medarbejderen om sikkerhed og kommer med forslag til at ændre rutiner, bliver bedriften en sikrere arbejdsplads.

Erfaringer fra andre brancher viser, at etablering af teams mindsker risikoen for ulykker, fordi der gennem det fælles ansvar er fokus på risikoadfærd, hvor den enes uforsigtighed kan bringe en anden i fare.

På barjordtilbord.dk er der inspiration at hente til at forbedre arbejdsmiljøet og undgå arbejdsulykker.

45.000 KR.

Det er omkostningen for en arbejdsulykke, hvor en medarbejder er sygemeldt i en måned.

4 ugers tabt arbejds løn for skadelidte, 17.390 kr.

Tabt arbejdstid andre steder på bedriften, 555 kr.

Kontakt til myndigheder (evt. bøde), 555 kr.

Udgifter til vikar el. anden bemanding, 27.380 kr.

Samlede omkostninger, 45.880 kr.

Dertil kommer behandling, tab af produktivitet, evt. materielle skader og menneskelige omkostninger. Den reelle omkostning afhænger af ulykkens alvor og timelønnen inkl. indirekte personaleomkostninger, der her er sat til 185 kr. i timen.

Den systematiske arbejdsplads

Udviklingen i landbruget som arbejdsplads viser, at en stadig større andel af bedrifterne beskæftiger tre eller flere medarbejdere. Mange medarbejdere i landbruget er desuden unge i uddannelsespraktik, og en del er udlændinge fra især Østeuropa.

Klar ansvars- og arbejdsdeling

Arbejdet i landbruget har mange facetter, og der stilles store krav til medarbejdernes viden, færdigheder og effektivitet. Både landmænd og medarbejdere skal derfor være dygtige til at planlægge, følge procedurer og løse de stillede arbejdsopgaver. Samtidig kan produktiviteten forøges, når medarbejderne indgår i en systematisk, struktureret og klar arbejdsdeling.

Ud over at øge effektiviteten på bedriften kan disse tiltag også være med til at hindre fejl ved fx håndtering af dyr og medvirke til bedre dyrevelfærd og sikkerhed.

Den positive sideeffekt er besparelser, når der fx skal bruges mindre tid på oplæring og supervision.

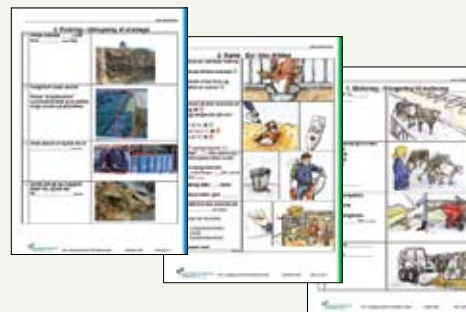
Klare arbejdsprocedurer

Forudsætter man at anvendelse af procedurer vedrørende systematisk, struktureret og klar arbejdsdeling vil betyde, at medarbejderen har brug for 2 ugers mindre oplæring/supervision og hermed vil være i stand til at arbejde fuldt selvstændigt to uger tidligere end ellers, vil regnestykket vise en besparelse på ca. 27.000 kr.

Oplæringstiden i landbruget vurderes af GLS-A til 3-6 måneder, mens en medarbejder forventes at være fuldt produktiv efter et år. Se regnestykket til højre.

Løs opgaverne korrekt

SOP (Standard Operating Procedure) er lettilgængelige beskrivelser af, hvordan opgaver på bedriften løses bedst muligt, og kan hænges op, hvor arbejdet skal gøres. Det er med til at sikre, at opgaverne løses korrekt, og det er et godt redskab ved oplæring af nye medarbejdere. Alle arbejdsbeskrivelser leveres på både dansk og engelsk, og det letter kommunikationen med udenlandske medarbejdere. Hver SOP består af en generel tekst og et felt, hvor du kan lave særlige tilføjelser til din bedrift. Se arbejdsplan.kvaeg.dk.

Planlæg arbejdet effektivt

Week-planer er et enkelt, men effektivt redskab til at opnå overblik over ansvarsfordelingen blandt medarbejderne.

Week-planer er en stor tavle med et skema med ugedage og medarbejdernes navne. Her fordeles arbejdsopgaver, der ligger ud over de daglige rutiner.

	Jørgen	Peter	Olav	Mike	Hans	Observationer
Mandag	X		X	X		
Tirsdag		X		X		
Onsdag						Ferie
Torsdag				X	X	
Fredag						
Weekend						Besked
Næste uge						

Udenlandske medarbejdere kræver ekstra indsats

Du har på din bedrift et ansvar for at integrere de udenlandske medarbejdere og sikre, at de forstår arbejdsgangene. Det kan være svært, fordi de ofte kommer med en anden arbejdskultur. Desuden kan sproget være en hindring og føre til misforståelser.

CA. 27.000 KR.

Det kan du spare, når klare procedurer medfører, at din nye medarbejder har brug for 2 ugers mindre oplæring og dermed vil være i stand til at arbejde effektivt to uger tidligere end ellers.

2 ugers mindre oplæring, 13.690 kr.

2 uger tidligere effektiv på arbejdet, 13.690 kr.

Samlet økonomisk fordel, 27.380 kr.

Dertil kommer øget produktivitet og færre fejl. Timelønnen inkl. indirekte personaleomkostninger er her sat til 185 kr. i timen.

Den attraktive arbejdsplads

Dine nye medarbejdere kommer ikke ind af staldøren af sig selv. Hele landbruget har i en årrække haft svært ved at tiltrække ny arbejdskraft. Der er derfor behov for at gøre landbruget til en mere attraktiv arbejdsplads.

God ledelse, godt arbejdsmiljø og gode resultater i produktionen hænger uløseligt sammen.

Jorden kalder!

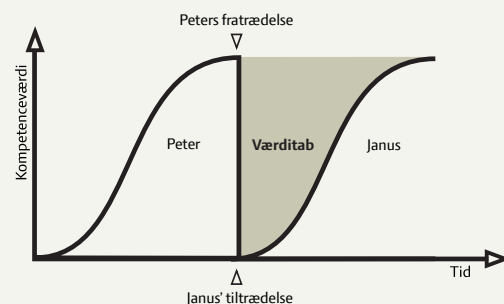
I 2007 lancerede Dansk Landbrug sammen med landbrugsskolerne kampagnen 'Jorden kalder' med stor succes. Det har betydet langt flere landsbrugselever end tidligere, men samtidig ses tydelige tegn på, at mange unge forlader erhvervet efter få år. Se jordenkalder.dk.

Vi ved fra LandboUngdom, at mange unge lægger vægt på, at bedriften lever op til godt landmandskab, at der vises samfundsansvar gennem hensyn til miljø, dyrevelfærd og omgivelser, at der praktiseres motiverende ledelse, samt at medarbejderne inddrages i produktionsresultater og den fremadrettede udvikling af bedriften.

Hvad koster det at skifte en medarbejder?

Det koster dig dyrt, hver gang en medarbejder skal udskiftes. Medarbejderen, der er på vej væk, kan koste både løn og nedsat produktivitet. Rekrutteringen af den nye medarbejder koster tid og penge, og indkøring medfører nedsat produktivitet hos både den nyansatte og de personer, der står for oplæringen.

Der opstår et værditab, når en fuldt værdibidragende landbrugsmedarbejder udskiftes med en ny.

Hvad vil de unge ha'?

Hvordan gør du din bedrift tillokkende for de unge? LandboUngdom har i de seneste år kåret landbrugets bedste arbejdsplads på baggrund af indstillinger fra landbrugselever over hele landet.

Tendensen er klar. De unge sætter godt landmandskab i højsædet, og der skal vises samfundsansvar i forhold til miljø og dyrevelfærd. Fælles for de bedste arbejdspladser er, at de praktiserer motiverende ledelse, og medarbejderne inddrages i udviklingen af bedriften. Der er daglig information om fordelingen af opgaver. Endelig formår ledelsen at skabe en arbejdsplads i konstant udvikling med en spændende og lærerig dagligdag. Medarbejderne gives frihed under ansvar til at løse opgaver selvstændigt samtidig med, at arbejdsgiveren viser interesse for at følge op på resultaterne.

Eksempel

Inddragelse af medarbejderne, socialt engagement og motiverende ledelse er i fokus på den bedrift, som i 2009 blev kåret som den bedste arbejdsplads. Ledelsens filosofi er simpel: Jo bedre vilkår for medarbejderne, jo bedre er produktionen. Produktionsniveauet måles ud fra centrale nøgletal.

Et konkret eksempel inden for svineproduktion er dødelighed for produktionsdyrene. På et månedligt møde sammenlignes nøgletal, og der stilles forslag til forbedringer. På bedriften er dødeligheden kommet ned på 10,2 pct., hvor branchens gennemsnit er 14 pct. På en bedrift med 2400 søer svarer det til en besparelse på 30.000 kr. på årsbasis.

10 PCT. AF ÅRSLØNNEN.

Det koster det dig at ansætte en ny medarbejder ifølge Arbejdsmarkedsstyrelsen. I kroner bliver det til 30.000-40.000 afhængig af, om der er tale om en landbrugsmedarbejder eller en driftsleder.

Fratrædelses- og ansættelsesomkostninger, 2.500 kr.

Træningsomkostninger, 13.690 kr.

Produktionstab, 22.200 kr.

Samlede omkostninger, 38.390 kr.

Derfor er der god økonomi i at være en god arbejdsplads.

Landbrug & Fødevarer og Erhvervs- og Selskabsstyrelsen er gået sammen om en branchekampagne for forretningsdrevet samfundsansvar i landbruget.

Virksomheders samfundsansvar omfatter frivillige initiativer i forhold til bl.a. menneskerettigheder, sociale forhold, miljø, klima og bekæmpelse af korruption. Det handler altså om det, loven ikke foreskriver.

Du og din virksomhed kan selv aktivt påvirke og udnytte disse udfordringer og på den måde opnå konkurrencemæssige fordele.

Arbejdet med samfundsansvar skaber størst værdi for din bedrift, når det hænger naturligt sammen med din forretningsstrategi og supplerer din kerneforretning.

Udfordringerne for landbruget handler både om et fælles ansvar for hele branchen og et ansvar på den enkelte bedrift. Landbrugets produkter og produktionsmetoder skal respekteres af det omgivne samfund. Samfundsansvar bliver derfor nødvendigt for at sikre branchens konkurrenceevne og retten til at producere og afsætte varerne.

For den enkelte landmand handler det om, at grundlaget for en konkurrencedygtig produktion også er at være en god forvalter af miljø, natur, klima og dyrevelfærd, og samtidig at være en attraktiv arbejdsplads, en god nabo og en aktiv del af lokalsamfundet.

Du kan være med til at forbedre landbrugets image og samtidig forbedre din indtjening. Tag del i 'Samfundsansvar i landbruget'!

Læs også kampagnens brochure om arbejdsmiljø og landbruget som arbejdsplads. Den kan fås ved henvendelse til amh@lf.dk eller downloades på lf.dk/da/Politik/Samfundsansvar.aspx

Se mere på overskudmedomtanke.dk og samfundsansvar.dk.

© Landbrug & Fødevarer 2010
Tryk: Rosendahls-Schultz Grafisk
Foto: Corbis/Polfoto, Landbrug & Fødevarer,
Michael Bo Rasmussen, Claus Haagenzen
Oplag: 2.000
Publikationen er trykt på 100% genbrugspapir

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +453339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk

